

(Време 7. 10. 2010)

Осим Билу Клинтону, Хилари је мало чему остала до краја одана. Најпре републиканка, постала је ватрена и истакнута чланица Демократске странке; најпре десничарка, окренула се ка левици; најпре присталица, постала је главна противница политике Џорџа Буша у Ираку; најпре оштра феминисткиња, одиграла је улогу пожртвоване супруге. Једна од ретких тачака на којима је истрајала јесте Србија, тј. косовски проблем

Изузев Медлин Олбрајт и Карле дел Понте, тешко да на планети постоји жена која је у Србији мање омиљена и мање добродошла од Хилари Клинтон. Бивша "прва дама" САД, бивша сенаторка и актуелна америчка државна секретарка својим изјавама већ две деценије диже притисак чак и онима који нису а priori против ње и њене државе, а директне последице њене индиректне моћи осетио је на својој кожи свако ко је деведесете провео у Србији.

Анимозитет који постоји на линији Хилари–Србија такав је и толики да је заиста тешко очекивати да се измени или умањи након посете госпође Клинтон Београду, најављене за следећу седмицу. Но, ситуација је таква каква је и избора нема. Неомиљена гошћа сада је и званично на листи најмоћнијих људи света, а прокажени домаћини и даље су на листи оних који морају да се љубазно осмехују чак и када им није до осмеха.

ПУТ КА ВРХУ: И пре него што је њена каријера заправо почела, пре него што се удала за будућег председника САД, Хилари Бонам била је једна од оних за које се унапред зна како ће успети у животу и како ће лако отворати сва врата – чак и она која им нису била одшкринута. Рођена је у Чикагу, а одрасла у градићу Парк Риџу у Илиноису, где је била права звезда: осим што је била омиљена и најбоља ученица, бавила се пливањем и бејзболом, учествовала је у раду ђачког савета и школских новина. Политиком је почела да се бави у младости, када је под утицајем конзервативног оца волонтирала за Републиканску странку. Током школовања на угледном приватном универзитету Велсли, где је студирала политичке науке, постепено је мењала своје политичко усмерење: иако

је током једног лета била стипендисткиња републиканаца и учествовала на Националној конвенцији те странке 1968, рат у Вијетнаму, политика Ричарда Никсона и убиство Мартина Лутера Кинга за сва су је времена усмерили "улево", тј. ка демократама. Као таква, била је на челу свих студентских политичких покрета на свом универзитету, а после говора који је одржала на додели диплома, магазин "Лајф" посветио јој је текст. Никакво чудо што су је многе колеге у будућности виделе као прву председницу САД.

Свог будућег супруга срела је на Правном факултету универзитета Јејл где је наставила школовање. У једној од свежијих биографија Хилари Клинтон, коју је написао Карл Бернштајн (део новинарског дуета који је открио аферу "Вотергејт") бивша Билова девојка каже да је на његовом столу пронашла Хиларино писмо у којем ова износи детаље њиховог заједничког "двадесетогодишњег пројекта". Наводно, будући брачни пар већ тада је сањао о Белој кући, и то тако што би Бил одслужио два председничка мандата, препуштајући затим Хилари да учини исто то. Иако ова прича делује помало филмски, све што се у животу пара Бонам-Клинтон даље догађало, упућује на закључак да је некаквог плана, некакве идеје, свакако било.

Још на факултету, Хилари се зближила с председницом Дечијег одбрамбеног фонда, организације која лобира за дечија права и бенефиције и за коју ће касније радити најпре као адвокатица, а затим и као председница Управног одбора. Осим тога, учествовала је у истрази афере Вотергејт и затим предавала право на Универзитету у Арканзасу. За Била се удаје 1975, а две године касније запошљава се у адвокатској канцеларији Роуз где је радила до 1992. Специјализовала се за заштиту ауторских права и интелектуалног власништва, а већ у то доба Национални правни лист у два ју је наврата уврстио међу сто најутицајнијих америчких адвоката.

БИЛАРИ: Амбициозна, заинтересована за политику и већ изузетно успешна у свом послу, Хилари је у старту деловала као жена која ће, у случају да јој супруг буде изабран за председника САД, утицати на све што се у његовом кабинету буде догађало. Никога стога није зачудило када је 1992. Бил Клинтон именован за председницу Посебног савета за реформу здравства. Ова одлука изазвала је бурне реакције, како у кругу републиканаца тако и међу демократама, а нестала је и свака илузија о првој дами која ће се бавити уређењем Беле куће и избором најадекватнијег шешира за ову или ону прилику. Како било, поменути савет израдио је комплексан план измене система здравствене заштите по којем је сваки грађанин САД требало да има здравствено осигурање – идеја о којој су многи левичари у многим председничким кабинетима до тада само сањали. Предлог је стављен пред Конгрес 1993, да би идуће године вођа сенатске већине Џорџ Мичел саопштио да га Конгрес неће подржати. Хилари ће се после таквог пораза повући из круга званичних Клинтонових сарадника, али никако не и из круга оних који ће убудуће утицати на америчку политику. Аналитичари су већ тада

коментарисали како се у Белој кући налази "погрешан Клинтон", док су председника иронично називали "Билари".

Иако је незванично имала право вета и коментара на све што је чинило америчку спољну и унутрашњу политику током деведесетих, јавно се оглашавала о неколико тема – између осталог, о политичким процесима на Блиском истоку, у Северној Ирској и на подручју бивше Југославије. У више наврата поновила је како се залаже за "бомбардовање Косова", а касније је тврдила како су "демократе много успешније у вођењу ратова од републиканаца": у том смислу, посебно је истицала бомбардовање 1999, када, како је рекла, није погинуо "ниједан припадник америчких трупа". Овај свој ангажман посебно је истицала током кампање за представника демократа на председничким изборима 2008, када је била главна противница Барака Обаме. То јој је, истина, умало дошло главе у маркетиншком смислу. Наиме, у жеку кампање, Хилари је испричала како се и лично жртвовала у балканским ратовима – наводно, приликом посете Тузли 1996. једва се извукла да не погине у снајперској ватри на аеродрому. Тек што је то изрекла, неко паметан досетио се да 1996. у Босни више није било никаквих снајпера јер је годину дана раније потписан Дејтонски споразум. Истовремено, неко је на Јутјубу поставио снимак те фамозне посете на којем се види како Хилари и њена ћерка Челзи мирно излазе из авиона, а уместо снајперских хитаца дочекује их девојчица с букетом цвећа.

Како било, политички ангажман "из сенке" који је практиковала на почетку Клинтоновог мандата, није био довољан да задовољи њене амбиције. У новембру 2000. изабрана је за представницу државе Њујорк у Сенату САД, а други мандат на исто место освојила је на изборима 2006. Између осталог, залагала се за пореске олакшице малим предузећима, инвестирање у телекомуникације и побољшање статуса младих породица, што је – бар судећи по чињеници да је два пута изабрана за сенаторку – наишло на одобравање међу бирачима. Од тренутка када је постала сенаторка, постало је потпуно неважно како се Хилари презива, односно ко јој је супруг – чак и они који су је увек посматрали као жену у сенци великог мужа, тада су били принуђени да признају како је Хилари политичка појава за себе. Њен следећи корак због тога није представљао никакво изненађење. Када је постала озбиљна кандидаткиња за представницу демократа на председничким изборима, чинило се да је њен улазак у Белу кућу – неминовност. Но, оно што се десило уместо тога можда још боље илуструје снагу њеног утицаја и њен политички рејтинг. Иако му је била главна супарница, новопостављени председник Барак Обама именован је за државну секретарку и мало је рећи да је на тој позицији заблистала: према истраживањима Галупа, Хилари има подршку чак 62 одсто Американаца, а познаваоци америчких прилика сматрају је "звездом Обамине владавине". Постоје чак и спекулације да би у ближој будућности могла да постане потпредседница САД, а да после Обаме дође и на чело државе.

ОДАНОСТ: Када је 1998. избила "афера Левински", а читава планета причала о сексуалним доживљајима Била Клинтона у Овалном кабинету, очекивало се да ће председник изгубити и последњу подршку, тј. да ће му и Хилари окренути леђа. Међутим, жена која је од раног девојаштва била означена као феминисткиња и која је на свим плановима показала шта феминизам заправо значи, урадила је оно што (на први поглед) не приличи чак ни полуписменој превареној супрузи с неке америчке фарме: стиснула је зубе, изашла пред камере и – опростила. Али, када се имају у виду Хиларин успон ка врху и чињеница да је одмалена радила све како би успела, тешко је одолети утиску да је Билу опроштено само због њеног политичког ангажмана. Уместо да повијеног репа годинама наново изграђује слику јаке жене (што би јој се догодило да није опростила), Билову швалерацију претворила је у један од својих главних адута: за најширу јавност, постала је жена која се, упркос успеху и амбицијама, не одриче своје породице и традиционалних вредности. Груби надимци којима је називана у својој "феминистичкој фази" напрасно су заборављени, а она је постала политички прихватљива чак и за најконзервативније Американце.

Осим Билу Клинтону, Хилари је мало чему остала до краја одана. Најпре републиканка, постала је ватрена и истакнута чланица Демократске странке; најпре десничарка, окренула се ка левици; најпре присталица, постала је главна противница политике Џорџа Буша у Ираку; најпре оштра феминисткиња, одиграла је улогу пожртвоване супруге. Једна од ретких тачака на којима је истрајала јесте Србија, тј. косовски проблем. Бомбардовање СРЈ и све што је уследило, она и данас сматра "успешним моделом америчке спољне политике", тј. успешним примером Биловог и свог деловања. Није стога чудо што је за Србију и Косово посебно заинтересована – од почетка се залагала да што већи број држава призна Косово, била је активна у "афери Ковачевић" (тј. у претњама Србији упућеним тим поводом), тако да се од њене посете региону не очекује ништа специјално ново. Питање је стога шта ће уопште моћи да јој кажу Тадић, Јеремић и остали с којима ће се видети у Београду. Оно што је сасвим сигурно јесте да од ње неће чути ништа што би им пријало. Знају они Хилари. А зна и она њих.